

Aan Provinciale Staten

DATUM	11-1-2022	NUMMER PS	Voegt de griffie toe
DOMEIN	LLO	COMMISSIE	Commissie BEM
STELLER	Alfons Vernooij	TELEFOONNUMMER	06-21124574
NUMMER	Documentumnummer	PORTEFEUILLEHOUDER	Van Essen

Onderwerp Statenbrief:

Subsidietoekenning schadeherstel valwind Leersum-Valkenheide-Maarsbergen

Voorgestelde behandeling:

Ter informatie

Geachte dames en heren,

Essentie / samenvatting

Op 18 juni 2021 is het gebied van Leersum-Valkenheide-Maarsbergen getroffen door een valwind met zeer aanzienlijke schade door talloze omgewaaide bomen, beschadigde woningen en platgeslagen bospercelen. De schade bedraagt naar schatting € 16 miljoen. Daarvan wordt ongeveer € 6 miljoen niet gedekt door een schadeverzekering. In de vergadering van 11 januari 2022 hebben wij besloten een bedrag van € 1,5 miljoen beschikbaar te willen stellen als begrotingssubsidie voor de gemeente Utrechtse Heuvelrug. Met de gemeente worden afspraken gemaakt over aanwending van deze middelen: deels als bijdrage in de herstelkosten van de zeer aanzienlijke schade van de gemeente zelf, deels als bijdrage in de herstelkosten van ernstige schade aan lanen en houtopstanden in het buitengebied. Beschikbaarstelling als subsidie zal plaatsvinden onder formeel voorbehoud van goedkeuring door uw Staten. Via de reguliere Planning en Control-cyclus zal de aanwending van deze middelen ter goedkeuring aan uw Staten worden voorgelegd.

Inleiding

De valwind heeft geleid tot een voor onze provincie zeer uitzonderlijke situatie met een grote lokale schade. Zowel binnen het college van GS als binnen uw Staten werd de wens uitgesproken om een actieve bijdrage te leveren aan het herstel door de gemeente en haar inwoners met raad en daad terzijde te staan. Middels deze brief informeren we u over de stand van zaken van de schade-afhandeling en over de wijze waarop wij invulling willen geven aan een financiële ondersteuning vanuit de provincie. Al direct na de valwind is vanuit de provincie richting gemeente Utrechtse Heuvelrug ondersteuning aangeboden. In eerste instantie was dat in heel praktische zin door beschikbaarstelling van een projectleider in de crisisfase. Onder trekkerschap van de provincie is op 9 juli een gezamenlijke brief aan de minister-president verstuurd namens provincie, gemeente, Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug, Staatsbosbeheer, Utrechts Landschap en getroffen particuliere landgoedeigenaren om aandacht te vragen voor de schade in het getroffen gebied. Dit heeft geleid tot een veldbezoek eind augustus met vertegenwoordigers van de ministeries van LNV en BZK. Tijdens het werkbezoek is de intentie uitgesproken om gezamenlijk op te trekken en is de afspraak gemaakt om nader te verkennen of het Rijk een rol kan spelen bij het herstel van het getroffen gebied. In onze vergadering op 11 januari jongstleden hebben wij besloten om u voor te stellen een bijdrage van € 1,5 miljoen ter beschikking te stellen als begrotingssubsidie aan de gemeente Utrechtse Heuvelrug voor de herstelkosten van de ergste schade van de valwind. Hieronder lichten wij dit voornemen toe. En geven we de procedure op welke wijze uw Staten hier goedkeuring aan kunt verlenen vanuit uw budgetrecht.

Raming van de nog te dekken schade

De stichting Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug heeft in de eerste maanden na de valwind een coördinerende rol vervuld voor terreinbeherende organisaties en particuliere landgoedeigenaren en de informatievoorziening verzorgd over het weer voor publiek openstellen van natuurgebieden. Door de gemeente Utrechtse Heuvelrug en de stichting is in de zomermaanden een inventarisatie gemaakt van de totale schade op basis van ramingen van getroffen eigenaren zelf.

Een groot deel van schade van particulieren wordt gedekt door de verzekering. De geleden schade aan het openbaar gebied van gemeente, provincie, Staatsbosbeheer, stichtingen en landgoederen was (vrijwel) onverzekerbaar. Uit het overzicht komt naar voren dat een zeer aanzienlijk deel van de ongedekte schade wordt geleden door de gemeente Utrechtse Heuvelrug. De schade betreft vooral opruimkosten en heraanplant in de bebouwde kom van Leersum. De schade van de provincie heeft betrekking op schade langs de provinciale wegen N225 en N226. Een uitzonderlijk grote schade van ruim een half miljoen euro is toegebracht op landgoed Zuylestein aan de rijksmonumentale groenaanleg van het sterrenbos.

De ramingen zijn in de vervolgesprekken met gemeente en met enkele rijksdepartementen als uitgangspunt gehanteerd. De gesprekken hebben het volgende beeld opgeleverd. Het ministerie van BZK heeft zich primair als coördinerend departement opgesteld, maar is bereid om te onderzoeken of zij een (bescheiden) budget beschikbaar kan stellen voor de schade van de gemeente Utrechtse Heuvelrug. Het ministerie van Justitie en Veiligheid heeft op ambtelijk niveau als standpunt ingenomen dat de schade in Leersum e.o. niet zodanig was dat deze voldeed aan de criteria om als Nationale Ramp aangemerkt te worden. Positief is dat het ministerie van LNV aangegeven heeft de schade van Staatsbosbeheer te willen dekken (€ 1,1 miljoen). Met het ministerie van OCW, in casu de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), is overleg gevoerd over dekking van de zeer aanzienlijke schade van de historische parkstructuur van Zuylestein. De RCE wil zich inspannen om de instandhoudingsregeling daarvoor maximaal in te zetten. Een aanvraag voor subsidie uit het provinciale Parelfonds is in behandeling; deze kan bij toekenning een substantieel deel van de herstelkosten van Zuylestein dekken. Dit fonds wordt mede gevuld vanuit het rijk; RCE is betrokken bij de beoordeling.

De provincie heeft zelf een schade geleden van ca. € 250.000 langs twee provinciale wegen, de N226 (Maarsbergen-Leersum) en de N225 (doorgaande weg in bebouwde kom Leersum). De opruimkosten bedroegen ongeveer € 80.000. De herstelkosten zijn nog niet precies bekend. Daarvoor wordt een aanbestedingstraject doorlopen. Het totale schadebedrag kan naar verwachting worden gedekt vanuit de beschikbare middelen voor beheer en onderhoud in programma 5. Bereikbaarheid I – Algemeen.

Al snel na de valwind is vanuit de lokale gemeenschap in Leersum de stichting Bomen voor Leersum opgericht. De stichting werft fondsen en tracht kortingen te krijgen door gezamenlijke inkoop bij boomkwekers, vooral ten behoeve van particulieren in de bebouwde kom. Deze fondsen zijn niet in onderstaand overzicht verwerkt. De stichting verkent daarnaast samen met o.a. de stichting Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug de mogelijkheid om fondsen te verwerven via een aanvraag bij de Postcodeloterij.

De geschatte schade is in onderstaande tabel weergegeven. In dit schadebedrag zijn niet alleen de directe kosten van het opruimen en direct herstel van wegdekken en dergelijke opgenomen, maar ook de geraamde kosten van heraanplant/herinrichting. Daarnaast is in de tabel zichtbaar gemaakt welke schade wordt gedekt. Niet zichtbaar in de tabel is het gegeven dat vanuit het provinciale Parelfonds en middelen van RCE nog bijdragen kunnen komen voor met name Zuylestein en dat vanuit stichting Bomen voor Leersum nog fondsen worden geworven. Ook een mogelijke bijdrage vanuit het ministerie van BZK is niet vermeld.

Aard gebied		Belanghebbenden	Schade in mln. €	Gedekt door verzekering	Andere dekking	Ongedekt
A.	Openbaar gebied binnen de bebouwde kom	Gemeente Utrechtse Heuvelrug	2,7			2,7
B.	Particulier gebied binnen de bebouwde kom	Woningen (100) – opstallen – tuin	7,9	7,3		0,6
C.	Openbaar gebied buiten de bebouwde kom	Staatsbosbeheer	1,1		1,1	0,0
D.		Provincie Utrecht	0,25		0,25	0,0
E.		Particuliere landgoederen/ Utrechts Landschap/ Valkenheide	1,35			1,35
Totaal			13,3	7,3	1,35	4,65

Bestuurlijke en financiële inzet provincie Utrecht

De valwind heeft grote schade aangericht in grote delen van het gebied Leersum-Valkenheide-Maarsbergen. De valwind kwam zeer plots en zonder waarschuwing. De valwind als weerkundig fenomeen is een zeldzaam fenomeen. De aangerichte schade was ogenschijnlijk willekeurig en met lokaal een totale kaalslag van de boombegroeiing. De schrik binnen de getroffen gebieden was dan ook enorm. Enerzijds was er de schrik vanwege het verwoestende effect van de valwind en het gevoel aan onveiligheid. Daarnaast zijn er ook de visuele, blijvende effecten van de kaalslag die een aantasting van het woon- en leefgenot betekenen door het verdwijnen van boombegroeiing uit tuinen en in de publieke ruimte langs wegen.

Samenvattend kan de situatie die zich voordeed worden omschreven als uitzonderlijk en met lokaal zeer grote maatschappelijke impact en excessieve schade. In de optelsom van deze factoren kan voldoende legitimatie worden gevonden voor een bestuurlijke en financiële inzet vanuit de provincie – en ook vanuit het rijk. Wij handelen hier vanuit bestuurlijke betrokkenheid met een zwaar getroffen deel van het provinciale grondgebied.

In onze GS-vergadering hebben wij besloten een bedrag van € 1,5 miljoen beschikbaar te stellen. Bij de samenstelling van dit bedrag zijn twee hoofdcomponenten te onderscheiden. De bijdrage van de provincie richt zich naast een subsidie van € 0,5 miljoen voor de gemeente zelf (als getroffen partij) op een meer specifieke bijdrage voor herstel van de schade in het buitengebied bij terreinen met een beschermde status vanuit natuur- of monumentenwetgeving (€ 1,0 miljoen). Met dat laatste sluiten we aan bij onze beleidsverantwoordelijkheid voor natuur, recreatie en erfgoed in het landelijke gebied.

Gekozen is voor dit bedrag omdat het voldoende substantieel is om als blijk van betrokkenheid naar de gemeente en haar inwoners te kunnen gelden. Het is dus bedoeld als bestuurlijk gebaar in de vorm van een financiële bijdrage. De bijdrage voor schadeherstel in het buitengebied is zeer substantieel en waarschijnlijk toereikend om de kosten grotendeels te dekken. Dat hangt uiteraard af van de nog te bepalen subsidiecriteria en de feitelijke schadebedragen, maar ook van de bijdragen die mogelijk nog vanuit andere fondsen gegenereerd worden. Lokale initiatieven richten zich daarnaast primair op ondersteuning van individuele getroffen particulieren in de bebouwde kom van Leersum.

Het is niet de intentie van de provincie om bij elke zware storm of bij elk natuurgeweld een financiële bijdrage ter beschikking te stellen. Maar in deze situatie achten wij een bijdrage gerechtvaardigd vanwege het uitzonderlijke en excessieve karakter van de valwind-schade. Deze specifieke omstandigheden in ogenschouw nemend, vinden wij dat het risico op precedentwerking voldoende beperkt en afgebakend is.

Financiële consequenties

In de Zomernota 2021 hebben uw Staten reeds besloten om de post onvoorzien beschikbaar te houden voor inzet hiervan ten behoeve van de schade in de gemeente Leersum van de valwind van 18 juni 2021.

Wij menen in de geest van eerdere uitspraken van uw Staten te handelen door, vooruitlopend op formele besluitvorming, toezeggingen te doen aan de gemeente Utrechtse Heuvelrug en een subsidie van 1,5 miljoen euro toe te kennen. Mochten uw Staten het niet eens zijn met onze uitleg van uw eerdere uitspraken dan verzoeken wij u dit signaal aan ons door te geven middels opwaardering van deze brief.

De subsidieverstrekking kan plaatsvinden in 2022, waardoor dan ook pas in dat boekjaar de lasten verantwoord kunnen worden. Dit resulteert in een eenmalige onderbesteding in 2021. Hiervan zullen wij aan uw Staten bij de jaarstukken 2021 voorstellen om het bedrag van 1,5 miljoen euro beschikbaar te stellen voor het jaar 2022 en de aanwending van het overgehevelde bedrag in de Zomernota 2022.

Vervolprocedure / voortgang

Insteek is om de provinciale middelen via toekenning van subsidie aan de gemeente beschikbaar te stellen. De gemeente Utrechtse Heuvelrug moet hiertoe een subsidieverzoek indienen bij de provincie. De provincie kent in een beschikking de subsidie toe met daaraan gekoppeld nog nader uit te werken voorwaarden. Deze voorwaarden zullen vooraf in goed overleg met de gemeente worden besproken en afgestemd.

De gemeente stelt vervolgens een deel van deze middelen beschikbaar voor getroffen en in het buitengebied.

Bijlagen

geen

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen